

МІЖНАРОДНИЙ РІВЕНЬ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Нормативна регламентація процесу оцінки кредитоспроможності позичальника – це сукупність нормативних рівнів та правил організації регулювання кредитних відносин, відображених у законодавчих, нормативно-правових та внутрішньобанківських документах, спрямованих на конкретний об'єкт – оцінку кредитоспроможності. Є доцільним виділити три нормативні рівні регламентації оцінки кредитоспроможності позичальника-юридичної особи (міжнародний, національний та внутрішньобанківський).

Міжнародний рівень нормативної регламентації представлений Положеннями Базеля I, II та III. Наприклад, згідно з рекомендаціями Базельського Комітету для банківських установ сформовано вимоги до систем внутрішнього рейтингування позичальників, а саме: 1) забезпечувати обґрунтоване оцінювання дебітора, диференціацію ризику, точні та послідовні кількісні оцінки ризику; 2) виконувати важливу функцію в управлінні ризиками та у процесі прийняття кредитних рішень; 3) кредитна установа повинна мати відділ контролю кредитних ризиків, який відповідає за рейтингові системи, є незалежним від небажаного впливу; 4) банк збирає та зберігає всю необхідну інформацію для забезпечення ефективної підтримки процесів вимірювання кредитного ризику й управління ним; 5) банк документально обґрунтовує сутність власних рейтингових систем та методологію їх розробки, а також самостійно оцінює ці системи. Базель II (прийнятий у 2004 році) пропонує застосування стандартизованого підходу до оцінки кредитного ризику банківських установ. Це означає використання диференційованої оцінки кредитоспроможності позичальника порівняно з рекомендаціями Базеля I, що значно знижує потребу в капіталі банківських установ. Така оцінка дозволяє врахувати відмінності між фінансовим станом позичальників.

Проаналізуємо можливість впровадження рекомендацій Базеля II щодо оцінки кредитоспроможності позичальників у вітчизняну банківську практику на сучасному етапі розвитку економіки (табл. 1).

Таблиця 1. Оцінка можливості впровадження рекомендацій Базеля у вітчизняну банківську практику*

Рекомендації Базеля II	Оцінка можливості впровадження у вітчизняну банківську практику
Рекомендації з використання методики розрахунку кредитного ризику на основі вибору одного з підходів	
1) стандартизований підхід (<i>Standardized Approach</i>), що використовує рейтинги зовнішніх стосовно банку агентств;	В Україні не набула поширення система зовнішніх рейтингів, що ускладнює її використання; встановлені поточні зовнішні рейтинги не враховують постійні зміни зовнішнього середовища. Розміри достатнього резервного капіталу, отримані за стандартизованою методикою для кредитного ризику, зазвичай перевищують відповідні показники, розраховані за внутрішнім рейтингом. Відповідальність за використання стандартизованого підходу перекладається на Базельський комітет, що рекомендував в Угоді як методику, так і відповідні шкали коефіцієнтів ризику, що є зручним для малих і середніх банків
2) базовий внутрішній рейтинг (<i>Foundation Internal Rating Based, IRB</i>)	Оскільки внутрішнє рейтингування засноване на використанні математичної статистики, економіко-математичних методів, це висуває підвищені вимоги до персоналу банків
3) удосконалений внутрішній рейтинг (<i>Advanced IRB</i>).	Більша самостійність банків, що безпосередньо мають можливість оцінювати ризик кожного вкладення і відповідні розміри резерву. Є складності при проведенні нагляду з боку регулятора
Рекомендації з формування системи управління кредитними ризиками у банківських установах	
Необхідність створення системи управління кредитними ризиками у банках	Імовірно є впровадження таких рекомендацій за умови реформування служб внутрішнього аудиту в банках. Значних змін вимагає порядок планування роботи служби внутрішнього аудиту в напрямку зміни частоти внутрішніх перевірок та їх тривалості, включення до планів аудиту нових об'єктів (систем та методів рейтингування)

* складено автором на основі аналізу [1; 2; 3]

Таким чином, незважаючи на прогресивність рекомендацій Базеля II для світової спільноти, належні умови для їх впровадження в Україні не створено. Система оцінки кредитних ризиків, основана на зовнішніх рейтингах, на сучасному етапі можлива виключно для великих системних банків. Водночас використання окремих рекомендацій щодо підвищення ринкової грошово-кредитної дисципліни, удосконалення роботи служб внутрішнього аудиту та підвищення вимог до кадрового складу, орієнтація на зовнішній та внутрішній рейтинг є доцільним при можливості врахування вітчизняних особливостей функціонування банківських установ.

Список використаної літератури:

1. Bazel' « 1 i «Bazel' 2» u konteksti vymiru ta otsinky kredytnykh ryzykiv / Ukraina finansova. Informatsijno-analitychnyj portal Ukrains'koho ahentstva finansovoho rozvytku. URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/046.htm.
2. Basel Committee on Banking Supervision. Revisions to the Basel II market risk framework. — Bank for International Settlements, July 2009 (updated as of 31 December 2010). URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs193.pdf>.
3. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. — Bank for International Settlements, December 2010 (rev. June 2011). URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.